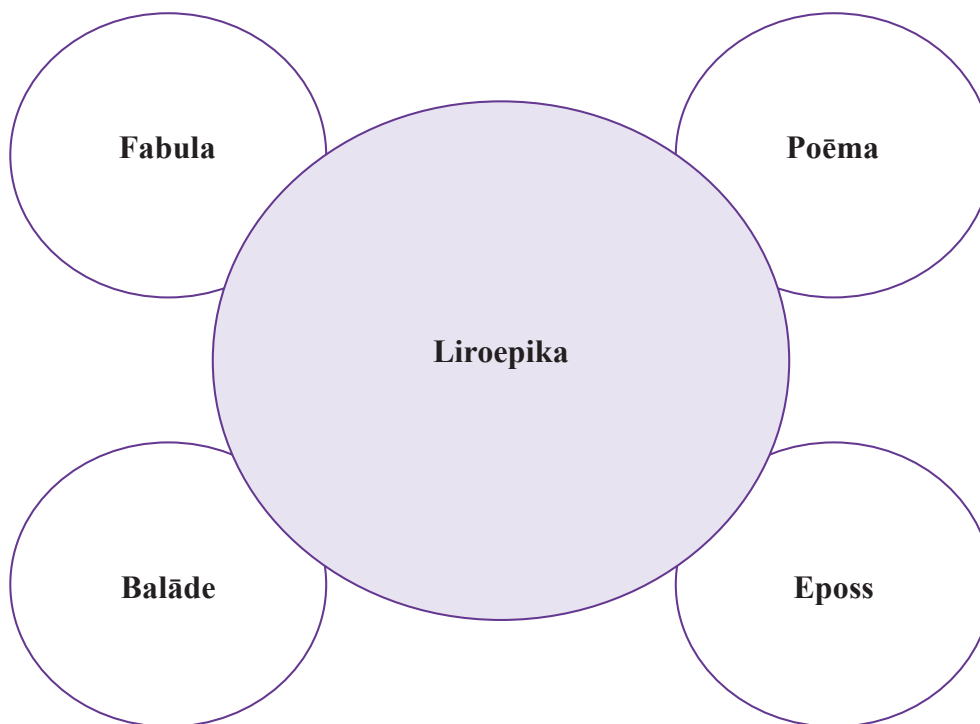

Liroepikas žanrs

Izveido sev uzskates līdzekli par liroepikas žanriem! Papildināšanai izmanto piedāvāto informāciju no J. Kursītes sastādītās *Dzejas vārdnīcas* un citiem avotiem! Atgādnē iekļauj žanram raksturīgās pazīmes, spilgtākos pārstāvjus!

Liroepika

Dzejas formā sarakstīti darbi, kuros organiski apvienojas liriskas un epikas īpatnības.

Fabula lat. *fabula* stāstījums, stāsts

Īss, alegorisks daiļdarbs (parasti ar pamācošu nobeigumu jeb morāli) dzejā, retāk prozā, par komisku rīcību vai notikumu. Fabulu varoņi visbiežāk ir dzīvnieki, retāk augi vai shematiskas cilvēku figūras (Zemnieks, Sieva, Arājs, Dzērājs, Zaglis u. tml.). Fabulai raksturīga vēstījuma forma, kas to saista ar pasaku par dzīvniekiem. Fabulas žanra pirmsākumi meklējami antīkajā dzejā (Ēzops), labi zināmi fabulisti ir franču autors Lafontēns, krievu autors I. Krilovs. Latviešu literatūrā radniecīgus darbus fabulām (pasakas ar izteiktu morāli) pirmais rakstīja Vecais Stenders.

Balāde fr. *ballade*, angl. *ballad*, lat. *ballāre* dejoj

Sākotnēji deju dziesma, kas mūsdienās tādā veidā saglabājusies laikam tikai Farēru salās.

Tā stāsta par varoņu cīņām ar pārdabiskiem pretiniekiem.

Angļu bālādes izcelsme meklējama 14.–16. gs. tautas dzejā. Šī tipa balāde bija saistīta ar kara cīņām, varoņdarbu un varoņu tematiku (piemēram, balādes par Robinu Hudu), kā arī ar cīņu pret pārdabiskiem pretiniekiem, ar pusmītiskiem-pusvēsturiskiem varoņiem. No šī balādes

atzara izveidojās vēsturiskā balāde (V. Skots, J. V. Gēte, F. Šillers, M. Ļermontovs; latv. – J. Alunāns, Auseklis, V. Plūdonis, Rainis, E. Virza u. c.). Šīm balādes veidam raksturīgs traģisms, noslēpumainības un misticisma nokrāsa, formā – sižetiskums, nereti – dramatiski dialogi. Ne panta forma, ne pantmērs nav stingri noteikti.

Franču balāde – stingrā strofiskā forma, kas sastāv no trim astoņrindu pantiem ar vienādām atskaņām (ABABBCBC) un noslēdzošas pusstrofas – četrindes (BCBC). Visos pantos noslēguma rinda ir identa, veidojot sava veida refrēnu. Pantmērs visbiežāk ir četrpēdu jamps. Franču balādes forma kļuvusi populāra, pateicoties F. Vijona dzejoļiem. Latviešu dzejā šajā panta formā formā rakstījuši V. Strēlerte, A. Kaugars, bet visvairāk – J. Medenis.

Poēma lat. *poema*, gr. *poiēma*, *poiein* radīt, darināt

Liroepikas žanrs, kam raksturīgs dzejisks vēstījums par svarīgiem, izšķirošiem notikumiem tautas, kādas sociālas grupas vai atsevišķa cilvēka dzīvē; šī žanra daiļdarbs.

Vēsturiski nodala vairākus poēmu veidus:

- 1) varoņpoēma jeb varoņeposs (*Īliada*, *Odiseja*, *Nībelungu dziesma*, *Kalevala*; te arī literārie eposi);
- 2) viduslaiku poēma, kuras galvenā tematika – bruņinieku dzīve, cīņas, reliģiskie ideāli, sirdsdāmas cildinājums u. tml. (*Rolanda dziesma*);
- 3) jaunlaiku poēma:
 - a) vēsturiskā, kuras pamatā vēsturisku personu vai vēsturiskas darbības tēlojums (E. Virzas *Karalis Nameitis*),
 - b) didaktiskā poēma, kas parasti ir episkā formā izteikta apcere par kādu abstraktu tēmu (E. Virzas *Dzejas māksla*),
 - c) mītiskā jeb fantastiskā poēma, kas balstās mītiskos sižetos vai izmanto mītiskā elementus (J. Gētes *Prometejs*, V.Strēlertes *Elementi: Gaiss. Uguns. Ūdens. Zeme*),
 - d) alegoriska poēma (Raina *Ave sol*, V. Plūdoņa *Uz saulaino tāli*),
 - e) romantiskā poēma, kuras centrā indivīda pārdzīvojumi (V. Plūdoņa *Atraitnes dēls*).